

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Mağdur veya fail olarak şirketler

Temmuz 2013

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Mağdur veya fail olarak şirketler

A. Mağdur olarak şirketler

Mülkiyet durumu mevzuat değişikliklerinden etkilenen şirketler

Stran Greek Rafinerileri ve Stratis Andreadis / Yunanistan

9 Aralık 1994

Stran şirketi, 1972 yılında, o sırada (1967-1974 yılları arasında) askeri cunta ile yönetilen Yunan Devleti ile yaptığı bir sözleşmede Atina yakınlarında bir ham petrol rafinerisi inşa etme taahhüdünde bulunmuştur. Devletin kendi taahhüdünü yerine getirmemesi nedeniyle proje ilerlememiştir. Ülkede demokrasiye geri döndükten sonra Hükümet, 1975 yılında çıkarılan bir kanuna istinaden, Stran'a milli ekonomiye zarar verdiği gerekçesiyle 1972 tarihli sözleşmesini feshetme çağrısında bulunmuştur. O zamana kadar belirli harcamalar yapmış olan Stran, Devlete tazminat davası açmıştır. Devlet, 1979 yılında idare mahkemesi tarafından ve 1984 yılında bir hakem heyeti tarafından Stran'ın lehine verilen kararları uygulamamıştır. 1990 yılının Nisan ayında Yunan mahkemeleri, 1987 yılı Mayıs ayında kabul edilen petrol imtiyazlarının yeniden müzakeresine yönelik bir hüküm içeren kanuna istinaden tahkim

kararını iptal etmiştir. Stran, 1987 yılında çıkarılan kanunun uygulanmasının özellikle ilk derece mahkemesi ve hakem heyeti tarafından lehine tanınan borçlarla ilgili olarak mülkiyet haklarından mahrum bırakılma etkisine sahip olduğundan şikayet etmektedir.

Mahkeme, **Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesinin** (mülkiyetin korunması) ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme özellikle hakem heyetince takdir edilen miktarın ödenmesi gerektiğini kaydetmiştir. Yasama organı ise, bu miktarı ödemektense Stran şirketinin zararına tahkim hükmünü geçersiz kılacak ve tahkim kararını iptal edecek yeni bir kanun çıkararak, mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararının gereklilikleri arasındaki dengeyi şirket zararına olarak bozmuştur.

Oklešen ve Pokopališko Pogrebne Storitve Leopold Oklešen S.P. / Slovenya

30 Kasım 2010

1995 yılından bu yana cenaze ve peyzaj hizmetleri vermek için geçerli ruhsatı bulunan başvuran şirket, 2000 yılında bir belediye kararnamesinin çıkarılması sonucunda belediye sınırları içerisinde bu hizmetlerin yalnızca belediyenin kurduğu bir işletme tarafından sunulması hükmünü içermesi nedeniyle artık işini yürütemediğinden şikayetçi idi.

AİHM şirketin **mülkiyet haklarının ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. AİHM, yerel mercilerin takdir yetkileri çerçevesinde cenaze hizmetleri verecek tek bir şirket tayin etme yetkisinin bulunduğunu ve belediye şirketi tayin edebileceklerini bu yetkinin geçerli ulusal mevzuata uygun olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca, başvuran şirket cenaze hizmetleri verdiği süre zarfında bu uygulamanın, belediyenin cenaze hizmetlerini bir kamu hizmeti olarak düzenlemesini öngören ulusal mevzuatın uygulanmasına kadar geçici bir düzenleme olduğunun farkında idi.

Şirketlerin malvarlığına el konması

Sud Fondi Srl ve Diğerleri / İtalya

20 Ocak 2009

Başvuranlar Sud Fondi s.r.l, Mabar s.r.l ve Iema s.r.l merkezleri Bari’de (İtalya) bulunan üç İtalyan şirkettir. Başvuran şirketlerin Bari’de arazi ve binaları vardır. Başvuran şirketler, malvarlıklarına kanunsuz biçimde el konulduğundan şikayetçidirler.

Mahkeme, 20 Ocak 2009 tarihli esasa ilişkin kararında başvuranın varlıklarına keyfi biçimde el konduğuna ve **Sözleşmenin 7. maddesi** (kanunsuz ceza olmaz) **ile Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesinin** (mülkiyet hakkının korunması) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme adil tazmin ile ilgili 10 Mayıs 2012 tarihli kararında (nihai karar değildir) Sud Fondi s.r.l’ye 37.000.000 avro, Mabar s.r.l’ye 9.500.000 avro ve Iema s.r.l’ye ise 2.500.000 avro maddi tazminat ödenmesine hükmetmiştir.

Şirketler arasında marka uyuşmazlıkları

Anheuser-Busch Inc. / Portekiz

11 Ocak 2007

Başvuran dünyanın pek çok ülkesinde (en az 1876’dan bu yana ABD’de ve 1980’den bu yana Avrupa’da) “Budweiser” birası üreten ve satan bir Amerikan şirkettir. Şirket, 1265 yılından bu yana “Budweiser” markası altında bira üretilip sattığını beyan eden Budejovicky Budvar adlı bir Çek firmasıyla uzun süreli uyuşmazlıklar yaşamıştır. Portekiz’deki uyuşmazlıklar bağlamında, 1995 Haziranında Portekiz mercileri “Budweiser” markasını başvuran adına tescil ederek bu markanın Budejovicky Budvar adına tescilini iptal etmişlerdir. (Budejovicky Budvar markayı 1968 yılında kendi adına tescil ettirdiğini iddia etmekteydi). Ancak, Portekiz Yüksek Mahkemesi, sonradan “Budweiser” haline gelen “Ceskobudejovicky Budvar” menşe adının Portekiz ve Çek Cumhuriyeti arasındaki menşe adlarının korunması hakkında ikili anlaşma (1986) uyarınca korunduğu sonucuna vararak Budejovicky Budvar firması lehine karar vermiştir. Başvuran şirket, kendisi marka tescili için başvuru yaptıktan sonra yürürlüğe giren ikili bir anlaşmanın uygulanması sonucu mülkiyet hakkından mahrum bırakıldığı gerekçesiyle Mahkemeye şikayette bulunmuştur.

Mahkeme, Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesinin fikri mülkiyet hakkıyla ilgili olarak uygulanmakla birlikte, başvuran şirketin bir kanunun kendisini mevcut bir mülkiyet hakkından mahrum bırakır şekilde geriye dönük uygulanmasından değil, ulusal mahkemelerin ulusal hukuku uygulamaları hakkında şikâyetçi olduğunu kaydetmiştir. 1986 yılında İkili Anlaşma yürürlüğe girdiğinde başvuran şirketin “Budweiser” markasına ilişkin rüçhan

hakkına sahip olduğu tespit edilmiş değildir; o sırada markanın yürürlükteki tek tescili, Budejovicky Budvar adına menşe adının tescilidir. Portekiz Yüksek Mahkemesinin davayı sonuçlandırırken keyfi bir tutum sergilemediğinden hareketle, AİHM, başvuran şirkete ulusal düzeyde kendi pozisyonunu takdim etme konusunda gerekli fırsatın bütünüyle tanındığını ve şirketin de bu hakkı kullandığını kaydetmiştir. Dolayısıyla, **Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali söz konusu değildir.**

Yayıncı şirketler

Karalama müeyyideleri

Verlagsgruppe News GmbH / Avusturya (No. 1 ve No. 2)

14 Aralık 2006

Başvuran şirket Avusturya'da News adlı bir haftalık dergi çıkarmaktadır ve bu derginin sahibidir. İlk davada şirket bir siyasetçiyi karalamaktan suçlu bulunmuş, ikinci davada Avusturya mahkemeleri derginin, tanınmış bir silah firmasının hakkında vergi kaçakçılığında dava açılan yönetici direktörünün fotoğraflarını basmasını yasaklamıştır.

10. madde (ifade özgürlüğü) ihlal edilmiştir: Mahkeme, Avusturya mahkemelerinin uygun ve yeterli addedilemeyecek gerekçelerle başvuran şirketin ifade özgürlüğünü kısıtladığına ve bunun da Sözleşme gereklerine aykırı olduğuna hükmetmiştir.

Hachette Filipacchi Associés / Fransa

14 Haziran 2007

Dava başvuran firmanın, yani Hachette Filipacchi Associés'in çıkardığı haftalık dergi Paris-Match'te Korsika Valisi Claude Erignac'ın 1998 yılının Şubat ayında öldürüldükten hemen sonra cesedinin bir fotoğrafını yayınlaması üzerine verilen mahkeme kararı ile ilgilidir. Fransız mahkemeleri, Erignac'ın kızının ve eşinin, maktulün kanlı ve parçalanmış cesedinin resminin kamu yararına bilgilendirme amacıyla değil tamamen ticari kaygılarla yayınlandığı ve bunun da özel hayata saygı hakkının kabul edilemez biçimde ihlali anlamına geldiği yönündeki şikâyetleri üzerine ihtiyati tedbir kararı vermişti.

Sözleşme'nin **10. maddesi (ifade özgürlüğü) ihlal edilmemiştir:** Mahkeme, gazetecilerin Erignac'ın yakınlarının yaşadığı teessür nedeniyle temkinli ve sağduyulu davranmaları

gerektiğini, maktulün yaşamını kaybettiği koşulların ailesinde travmaya yol açacak şiddette olduğunu ve ailenin maktulün resminin yayınlanmasına alenen karşı çıktıklarını kaydetmiştir. Fotoğrafın tirajı çok yüksek olan bir dergide yayınlanması sonucunda maktulün yakınlarının cinayet nedeniyle maruz kaldığı travma şiddetlenmiştir. AİHM, başvuran şirketin, okurlarını Bayan Erignac ve çocuklarının fotoğrafı “derin teessür uyandırıcı” buldukları konusunda okuyucuyu bilgilendiren bir ifadeye yer verme yükümlülüğünün basın özgürlüğünü gölgeleyici bir etki doğurmadığına hükmetmiştir.

Times Newspapers Ltd. / Birleşik Krallık (no. 1 ve 2)

10 Mart 2009

Times Newspapers Ltd (Times Gazetecilik Ltd), Birleşik Krallık'taki internet yayıncılık kuralı nedeniyle, Rus mafya lideri olduğu iddia edilen bir kişinin karıştığı büyük çaplı kara para aklamaya ilişkin olarak Eylül ve Ekim 1999'da yayımlanmış olduğu iki makale yüzünden durmaksızın karalama davalarına maruz kaldığından (yeni karalama hükmü çerçevesinde makaleye elektronik arşivden her erişilmesi yeni bir dava nedenidir) şikâyetçidir. Her iki makale de aynı gün önce Times Gazetesinin internet sitesine yüklenmiş, ardından matbu gazetede basılmıştır. Bunu müteakiben başvuran şirket hakkında açılan karalama davasında, internet arşivinde bulunan her iki makalede de bu yayınlar hakkında karalama davası açıldığı, çoğaltılamayacağı veya Times Newspapers Hukuk Bölümüne danışılmadan bu yayınlara itimat edilmemesi yönünde bir açıklamaya yer verilmesine karar verilmiştir.

10. madde ihlal edilmemiştir: Mahkeme, ulusal mahkemelerin makalelerin arşivden bütünüyle kaldırılması kararı vermediklerini kaydetmiştir. Dolayısıyla, Mahkeme, makalelerin internetteki versiyonunda uygun bir açıklamaya yer verme gerekliliğinin ifade özgürlüğüne yönelik ölçsüz bir müdahale teşkil etmediğini kaydetmiştir.

Mosley / Birleşik Krallık

10 Mayıs 2011

Dava, News of the World gazetesinde ve gazetenin internet sitesinde yayınlanan ve Max Mosley'in cinsel aktivitelerinin ayrıntılarını açığa vuran köşe yazısı, görüntü ve video görüntüleri ile ilgilidir. Mosley yetkili mercilerin, gazetenin bu materyalleri yayınlamadan önce kendine haber vermediğinden ve dolayısıyla ihtiyati tedbir kararı aldirmek için başvuru imkanı bulamadığından şikâyetçidir.

8. madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edilmemiştir**: Mahkeme özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde medyanın yayınlamayı düşündüğü malzemeleri yayınlarda konu edilen şahıslara önceden haber verme zorunluluğunun bulunmadığını kaydetmiştir.

Axel Springer AG – Almanya Davası (no. 39954/08)

7 Şubat 2012

Başvuran şirket, yüksek tirajlı bir ulusal günlük gazetenin yayıncısıdır. Eylül 2004'te gazetenin kapak sayfasında popüler bir TV dizisinde rol alan bir yıldız oyuncunun Münih bira festivali sırasında kokain bulundurmaktan tutuklandığı haberine yer verilmiş, bir başka sayfada ise oyuncunun üç resmi yayınlanmıştır. Oyuncu, hakkında haber yapılmasını veya resimlerinin basılmasını önlemek amacıyla ihtiyati tedbir kararı aldırılmıştır.

10. madde (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmiştir**: Kamuya mal olmuş ünlü bir oyuncunun tutuklanmasına ve mahkûmiyetine dair haberler, kamuoyunu bilgilendirme kapsamındadır. Haberler, savcılıktan elde edilen doğrulukları hakkında herhangi şüphe götürmeyen bilgiler üzerine kuruludur. Başvuran şirket kötü niyetli davranmamış ve oyuncunun özel hayatının kişisel yaşamının ayrıntılarını ifşa etmemiş, yalnızca tutuklanma koşulları ve hakkında açılan ceza davasının sonuçları ile ilgili bilgi aktarmıştır. İlgiliyi aşağılayıcı yorumlara veya mesnetsiz iddialara yer verilmemiştir. Başvuran şirkete uygulanan yaptırımlar basın üzerinde “caydırıcı etki”ye yol açabilecek türden olup gerekçelendirilmiş değildir.

Şarta bağlı avukatlık ücretlerinin ödenmesi

MGN Limited – Birleşik Krallık Davası (no. 39401/04)

18 Ocak 2011

Başvuran şirket MGN Limited, Britanya'nın ulusal günlük gazetesi olan The Daily Mirror'un yayıncısıdır. Mahkemeler, manken Naomi Campbell'in uyuşturucu bağımlısı gibi tasvir edildiği ve resimlerinin yayınlandığı bir haber nedeniyle başvuran şirketin Campbell'e tazminat ödemesine karar vermiştir. Mahkemeler ayrıca Campbell ile avukatları arasında yapılan şarta bağlı ücret anlaşmasında belirtilen yaklaşık 350.000 pound tutarındaki “başarı ücretinin” de başvuran şirket tarafından ödenmesine hükmetmiştir. Yayıncı şirket, diğer

hususların yanı sıra, ifade özgürlüğünün ihlali anlamına geldiği iddiasıyla “başarı ücretinden” şikâyetçi olmuştur.

AİHM, “başarı ücreti” sisteminin Campbell’in davasına uygulanması sonucunda **10. maddenin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. “Başarı ücreti” sistemi, başlangıçta mali gücü avukat tutmaya yetmediğinden ötürü mahkemeye erişim hakkı tehlikeye girebilecek kimseler için oluşturulmuştur. Campbell ise, bu kategoriye giren insanların aksine varlıklı bir bireydir ve mali külfeti nedeniyle mahkemeye erişememe gibi bir risk altında değildir.

Haber kaynaklarının gizliliği

Financial Times Ltd ve Diğerleri – Birleşik Krallık Davası (no. 821/03)

15 Aralık 2009"

Dava, Birleşik Krallıktaki dört gazete ve bir haber ajansının “Interbrew” adlı Belçikalı bira şirketine çeşitli belgelerini ifşa etmesi yönündeki bir mahkeme kararının, bu belgelerdeki bilgilerin, bir alım teklifiyle ilgili basına bilgi sızdıran haber kaynaklarının kimliklerinin açığa çıkmasına yol açacağından şikâyetçi olmalarına ilişkindir.

Mahkeme, gazetecilerin haber kaynaklarının kimliğinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olduklarının görülmesinin medyada yaratabileceği “caydırıcı etki”ye vurgu yapmıştır. Mahkeme ayrıca haber kaynaklarının gizli tutulmasının kamu yararına olduğundan bahisle **10. maddenin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Sanoma Uitgevers B.V. – Hollanda Davası (no. 38224/03)

14 Eylül 2010

Dava, yasadışı otomobil yarışıyla ilgili bir haberde kullanılacak resimlerle ilgilidir. Hollandalı dergi yayıncılık şirketi bu resimleri başka bir suç soruşturması yürüten polise teslim etmeye zorlanmıştır. Yayıncı şirket, bu resimleri teslim etmesinin gizli haber kaynaklarının ifşası anlamına geleceği nedeniyle duruma şiddetle itiraz etmiştir.

10 madde (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmiştir**: Mahkeme, başvuran şirketin ifade özgürlüğüne müdahalenin “kanunla öngörülmesi” olmadığına, başvuran şirkete bahse konu ceza soruşturmasının, haber kaynaklarının korunmasındaki kamu yararından öncelikli olup

olmadığının bağımsız biçimde değerlendirileceği yeterli yasal güvenceler sağlanmadığına hükmetmiştir.

Yayıncılık lisansı

Glas Nadezhda EOOD ve Anatoliy Elenkov – Bulgaristan Davası (no. 14134/02)

11 Ekim 2007

Glas Nadezhda EOOD Limitet Şirketi, Sofya’da ve çevresinde Hristiyanlıkla ilgili yayın yapmak üzere bir radyo istasyonu kurmak amacıyla Devlet Telekomünikasyon Komisyonuna başvuruda bulunmuştur. Komisyon lisans vermemiştir.

Mahkeme, 10. (ifade özgürlüğü) ve 13. maddelerin (etkili başvuru hakkı) ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme bilhassa Ulusal Radyo ve Televizyon Komitesinin program kriterlerinin belirsiz olmasının ve şirkete yayıncılık lisansı verilmemesine dair sebep gösterilmemesinin başvuruların ifade özgürlüklerine keyfi müdahale karşısında hukuki korumaya başvurma imkânından mahrum kalmalarına yol açtığını kaydetmiştir.

Meltext Ltd ve Mesrop Movsesyan / Ermenistan

17 Haziran 2008

İkinci başvuran, 1991 yılında Ermenistan’ın ilk bağımsız TV şirketi “A1+”yı kurmuştu ve kanal o zamandan bu yana yayın yapmaktadır. “A1+” 1994 yılında Devlet yayıncılık lisansı almış ve 1995 yılından itibaren yayınları konusunda Devletle sorunlar yaşamaya başlamıştır. Özellikle kamu yetkilileri kanalı her gün lisans iptaliyle tehdit etmekte ve hükümet karşıtı yayıncılık yapmakla suçlamışlardır. 1995 başkanlık seçimleri sürecince “A1+” yalnızca Hükümetin propagandasını yayınlamayı reddetmiş ve bunun sonucunda Devlet yayıncılık lisansı askıya alınmıştır. Başvuran bunun ardından Movsesyan Meltext Ltd’yi kurmuş ve bu şirket yapısı içerisinde “A1+” kanalının yayınlarını yeniden başlatmıştır. 1997 yılının Ocak ayında Meltext’e 5 yıllık yayıncılık lisansı verilmiştir. 2000 ve 2001 yıllarındaki mevzuat değişikliklerini takiben yeni oluşturulan komisyon, hiçbir neden göstermeksizin Meltext’in yayın frekansını başka bir şirkete vermiştir. “A1+” 3 Nisan 2002 tarihinde yayınlarına son vermiştir. Başvuranlar, 7 ayrı olayda yayıncılık lisanslarının reddedilmesinden dolayı şikâyetçidirler.

Mahkeme, lisans veren kurumun kararlarını gerekçelendirmesini öngören bir usul bulunmamasının, ki komisyonun tatbik ettiği Ermeni Yayıncılık Yasası hükümlerine göre durum böyle idi, kamu otoritesinin temel bir hak olan ifade özgürlüğüne keyfi müdahalesinin önünü alacak yeterli koruma sağlamadığını kaydetmiştir. Dolayısıyla, yetkili mercilerin Sözleşme kriterlerine göre hukuki olmayan bir kanuna dayanarak başvuran şirketin yayıncılık lisansı başvurularını müteaddit defalar reddetmesi sonucu **10. madde** (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmiştir.**

Centro Europa 7 S.r.l. ve Di Stefano / İtalya

7 Haziran 2012

Dava, bir İtalyan TV şirketinin yayıncılık lisansı bulunmasına rağmen frekans tahsis edilmemesi nedeniyle yayın yapamaması ile ilgili idi.

10. madde (ifade ve haber alma özgürlüğü) ve 1 Numaralı Protokolün 1. Maddesi (mülkiyetin korunması) ihlal edilmiştir. AİHM özellikle o sırada yürürlükte olan kanunların açık ve kesin hükümler içermediğini ve TV şirketinin kendisine ne zaman frekans tahsis edileceğini yeterli sarahatle öngörmesine imkân tanımadığını kaydetmiştir. AİHM, İtalyan mercilerinin etkin medya çoğulculuğunu teminat altına alacak uygun yasal ve idari çerçeveyi tesis etmediği sonucuna varmıştır.

Şirket faaliyetlerinin durdurulması

Sacilor-Lormines / Fransa

9 Kasım 2006

Başvuran şirket, fosforik pik demir talebinin azalmasıyla birlikte üretimini durdurmaya karar verdiği 1991 yılına kadar madencilik imtiyazlarına sahipti. Sahip olduğu imtiyazları düzenleyen çok sayıda tedbir mevcut olması nedeniyle şirket, faaliyetlerini bütünüyle durdurmak amacıyla imtiyazlarından vazgeçmek için idari dava açmıştır. Şirket ayrıca elindeki pek çok imtiyazın iptalini reddeden madencilikten sorumlu Bakanlığa da defalarca başvuruda bulunmuştur. Dava sürecinde Danıştay bir mütalaa ve çok sayıda karar vermiştir. Başvuran şirket, Danıştay'da görülen davada adil yargılanma hakkına riayet edilmediğinden ve yargılama sürecinin uzun olmasından şikâyetçi idi.

6. maddenin 1. fıkrası (adil yargılanma hakkı) **birden fazla açıdan ihlal edilmiştir:** başvuran şirketin, 19 Mayıs 2000 tarihinde karar veren Danıştay’ın terkiğine ilişkin nesnel ve iyi gerekçelendirilmiş kuşkuları bakımından; Danıştay heyetinin müzakerelerine Hükümet komiserinin katılması veya en azından müzakerelerde hazır bulunması; uzun yargılama süresi bakımından.

Danıştay’ın bağımsızlığı ve tarafsızlığı **bakımından 6. maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmemiştir;** zira Danıştay adli işlevlerinin yanı sıra İdari Yargılama Kanunundan kaynaklanan idari işlevlerini de eşzamanlı olarak yürütmekte idi.

İflas işlemleri

Agrokompleks / Ukrayna

6 Ekim 2011

Dava, Agrokompleks adlı özel bir şirket tarafından kalan alacaklarını tahsil etmek için Ukrayna’nın en büyük petrol rafinerisi LyNOS’a karşı açılan iflas davası ile ilgili idi. Agrokompleks diğer konuların yanı sıra, Devlet mercilerinin davanın sonucuyla yakın ilgilenmesi nedeniyle oluşan yoğun siyasi baskılar sonucunda iflas davasının adil olmadığından ve mahkemelerin tarafsız veya bağımsız hareket etmediklerinden şikâyetçi olmuşlardır.

6. maddenin 1. fıkrası (adil yargılanma hakkı) **üç açıdan ihlal edilmiştir:** davaya bakan mahkemeler bağımsız değildir; LyNOS’un borçlu olduğu tutara ilişkin nihai mahkeme kararıyla ilgili adli sürecin yeniden başlatılması hukuki kesinlik ilkesini ihlal etmiştir ve yargılama süreci çok uzun sürmüştür.

Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi (mülkiyetin korunması) **ihlal edilmiştir:** Kamu menfaatinin getirdiği talepler ile şirketin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkının korunması gerekliliği arasında adil bir denge kurulmamıştır.

Vergi değerlendirme işlemleri

Vastberga Taxi Aktiebolag ve Vulic / İsvec

23 Temmuz 2002

Vastberga Taxi Aktiebolag, aktif varlıkları bulunmaması nedeniyle 1997’de lağvedilmiş bir taksi şirketidir. Şirket ve şirketin ana hissedarı da olan müdürü, vergi değerlendirme davası sırasında 6. madde kapsamındaki haklarından (adil yargılanma hakkı, masumiyet karinesi) mahrum kaldıklarından şikâyet etmişlerdir; zira vergi mercilerinin şirketin vergi borcu olduğuna dair kararı, uyuşmazlıkların mahkeme tarafından tespit edilmesi dahi söz konusu olmadan derhal icra edilmiştir.

6. maddenin 1. fıkrası ihlal edilmiştir: 6. maddenin vergi uyuşmazlıkları hakkında uygulanmadığını kaydeden AİHM, şikâyete konu işlemlerin başvuranlar hakkında “ceza isnadı” tespitinde bulunulan kısmını değerlendirmiştir. AİHM, başvuranların mahkemeye erişimlerinin olmadığı, çünkü taraflar arasındaki uyuşmazlığın mahkemece tespitinin aşırı geciktiği sonucuna varmıştır.

6. maddenin 2. fıkrasının (masumiyet karinesi) ihlali söz konusu değildir.

OAQ Neftyanaya Kompaniya YUKOS / Rusya

20 Eylül 2011

Başvuran şirket bir petrol şirketi olup 1995 - 1996 yılları arasında özelleştirildikten sonra Rusya’nın en büyük ve başarılı işletmelerinden biri haline gelmiştir. 2002 yılı sonunda YUKOS bir dizi vergi denetiminden geçirilmiş, hakkında işlem uygulanmış ve bunun sonucunda mükerrer vergi yolsuzluğundan suçlu bulunmuştur. YUKOS vergi borcuna ilişkin işlemlerde ve kararın uygulanmasında usulsüzlükler olduğundan şikâyetçi olmuştur. YUKOS 81 milyar avronun üzerinde tazminat talep etmiştir.

Mahkeme, 2000 yılında YUKOS hakkında yürütülen vergi değerlendirmesine ilişkin işlemlerle ilgili olarak **6. maddenin 1. ve 3 (b) fıkralarının ihlal edildiğine** karar vermiştir; zira şirkete alt derece mahkemelerindeki davası için yeterli hazırlık süresi verilmemiştir. Mahkeme ayrıca 2000-2001 vergi değerlendirmeleri sırasında ceza uygulaması ve hesaplaması ile ilgili olarak **Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesinin** (mülkiyetin korunması) ve icra işlemlerinin orantısız olması nedeniyle yine aynı maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, YUKOS’un 2000-2003 yılları arasındaki vergi değerlendirmelerine ilişkin şikâyetleri ile diğer şirketlerden farklı muamele gördüğüne dair şikâyeti konusunda **herhangi bir ihlal olmadığına** karar vermiştir. Son olarak, Mahkeme,

Rus mercilerinin YUKOS’u tahrip etmek ve varlıklarına el koymak için adli işlemlerini suiistimal ettiği şikâyeti konusunda, **Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi ile bağlantılı olarak Sözleşmenin 18. maddesinin** (haklara getirilecek kısıtlamaların sınırlanması) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, **41. maddenin** (adil tazmin) **uygulanması ile ilgili olarak henüz karar vermeye hazır olmadığını** kaydetmiştir.

Bernh Larsen Holding As ve Diğerleri / Norveç

14 Mart 2013

Dava, Norveçli üç şirketin, bu üç şirket tarafından ortak olarak kullandığı bir bilgisayar sistemindeki tüm bilgilerin birer kopyasının vergi denetçilerine sunulmasına ilişkin vergi makamları tarafından verilen bir karara ilişkin şikâyetleriyle ilgilidir.

8. madde (özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkı) **ihlal edilmemiştir:** Mahkeme, etkinliğe ilişkin sebeplerden dolayı, vergi ödeyen bir kişinin “karışık arşiv” kullanmasının, bu arşivde vergi ödeyen başka kişilere ait bilgiler bulunsa bile, vergi makamlarının eylemlerini gerçekleştirme olanaklarını kısıtlamaması gerektiği hususunda Norveç mahkemeleri ile aynı görüştedir. Ayrıca suiistimale karşı yeterli önlemler alınmıştır.

Bankacılık ruhsatının iptali

Capital Bank AD / Bulgaristan

24 Kasım 2005

Başvuran banka, mahkemelerin, Bulgar Ulusal Bankasının kendisinin iflas ettiği iddiasıyla 1997 yılında bankacılık ruhsatını iptal etmesini takiben, gerçekten iflas halinde olup olmadığına bakmaksızın tasfiyesine karar vermesinden, bu davaya katılma hakkı tanınmadığından ve Bulgar Ulusal Bankasının (BNB) ruhsatını iptal kararının hukuki olmadığından şikâyetçi olmuştur.

Başvuran bankanın **6. maddenin 1. fıkrası** (adil yargılanma hakkı) kapsamındaki ilk şikâyeti ile ilgili olarak, Mahkeme, ulusal mahkemelerin BNB’nin iflas tespitini herhangi bir tahkike veya müzakereye başvurmaksızın kabul etmelerinin ve bunun yanı sıra bu tespitin doğrudan dava sırasında tahkikinın mümkün olmamasının anılan hükmün ihlali anlamına geldiğini

kaydetmiştir. Mahkeme davanın taraflarından biri olan BNB'ye bağlı kişiler (özel idareciler ve ardından tasfiye görevlileri) tarafından temsil edilen başvuran bankanın kendi pozisyonunu gereğince müdafaa etme ve menfaatlerini koruma imkânından mahrum kaldığından **bahisle 6. maddenin 1. fıkrasının** mükerreren ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca başvuran bankanın ruhsatının iptalinin keyfiligi karşısında yeterli koruyucu güvence bulunmadığını ve bu uygulamanın **Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bağlamında hukuk dışı olduğuna** hükmetmiştir.

Tahkim kararının uygulanmaması

Regent Şirketi / Ukrayna

3 Nisan 2008

Başvuran, Seyşeller'de kayıtlı olup Londra'da (Birleşik Krallık) da bir adresi bulunan özel bir ticari şirkettir. Başvuran şirket, Uluslararası Ticari Tahkim Mahkemesinin kendi lehine vermiş olduğu bir kararın Ukrayna'da uygulanmadığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme **6. maddenin** (adil yargılanma hakkı) ve **Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin** (mülkiyetin korunması) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, tahkim kararının uygulanmamasının ana nedeninin, mülkiyeti ve yönetimi devlete ait olan ve aleyhinde tahkim kararı verilen şirketin iflası olduğunu kaydetmiştir. Mahkeme, Devlete ait borçların Devlet bütçesinden ödenmesi sürecinde bazı gecikmeler yaşanabilecek olsa dahi kararın sürekli uygulanmamasının hiçbir mazereti olamayacağını kaydetmiştir.

Sehven ödenen tutarların şirketlere iadesi

Aon Conseil et Courtage S.A. ve Christian de Clarens S.A. / Fransa

25 Ocak 2007

Başvuranlar Aon Conseil et Courtage S.A. ve Christian de Clarens S.A., Paris merkezli iki şirkettir. Başvuran şirketler 1978'in ilk döneminde sehven ödedikleri KDV tutarlarının iadesine yönelik taleplerinin reddedildiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Her iki şirketin durumunda da **Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi** (mülkiyetin korunması) **ihlal edilmiştir**. Mahkeme özellikle Devletten bulunulan talebin reddinin ve ulusal mülkiyet hakkının korunmasına yönelik yeterli kanun yolunun bulunmamasının, toplumun genel çıkarları ile şirketlerin temel haklarının korunması arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozduğunu kaydetmiştir.

Kamuoyunu bilgilendirme

Open Door ve Dublin Well Woman / İrlanda

29 Ekim 1992

Başvuran iki İrlanda şirketi, mahkeme kararı nedeniyle gebe kadınlara yurtdışında kürtaj hakkında bilgi verilmesinin engellenmesinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuran şirkete uygulanan kısıtlamanın, kürtaj hakkında bilgi edinmek amacıyla alternatif araçları araştırarak ve kullanacak kaynaklardan veya eğitim düzeyinden yoksun kadınların sağlığı üzerinde bir risk teşkil ettiğini kaydetmiştir. Ayrıca, bu tarz bilgilerin başka yerlerde mevcut olduğundan ve İrlanda’daki kadınların, ilke olarak, kürtaj için Büyük Britanya’ya gidebileceklerinden dolayı, bu kısıtlamalar büyük ölçüde etkisiz olmuştur. 10. madde (ifade özgürlüğü) ihlal edilmiştir.

Malvarlığı kaybı

A. Pye (Oxford) Ltd ve J.A. Pye (Oxford) Land Ltd / Birleşik Krallık

30 Ağustos 2007

Başvuran iki İngiliz şirketi, Berkshire’de (Birleşik Krallık) geliştirme potansiyeli bulunan 23 hektarlık bir parselden müteşekkil tarım arazisi satın almışlardır. Başvuran şirketler, bir komşu arazi sahibinin araziyi 1984-1999 yılları arasında izinsiz şekilde işgal etmesi sonucu araziyi kaybetmişlerdir. Birleşik Krallık mahkemeleri, komşu arsa sahibinin arazinin gerçek sahibinin haklarına aykırı olsa bile son 12 yıldır araziyi işgal etmiş olmasının kanuna uygun olduğuna ve fiili işgal yoluyla tapusunun sahibi olduğuna karar vermişlerdir.

Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlali (mülkiyetin korunması) **söz konusu değildir**.

B. İnsan hakları ihlaline yol açan şirketler

Şirketle sendika arasında kapalı işyeri anlaşması

Young, James ve Webster / Birleşik Krallık

13 Ağustos 1981

Başvuranlar, British Rail (Britanya Demiryolları) ile üç demiryolu işçi sendikası arasındaki “kapalı işyeri” anlaşmasından şikâyetçi olmuşlardır. Kapalı işyeri uygulaması, bir veya daha fazla sendika ile bir veya daha fazla işveren ya da işveren örgütü arasında bir taahhüt kapsamında veya işyerinde istihdam edilecek belirli vasıftaki personelin belirlenen sendikaya üye olma zorunluluğu anlamına gelmektedir.

11. madde (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) **ihlal edilmiştir**: kapalı işyeri anlaşmaları bireylerin düşünce özgürlüğünü korumak zorundadır (ayrıca bkz. Sibson / Birleşik Krallık, 20 Nisan 1993).

Çevre kirliliği ve çevre tehlikeleri

Taşkın ve Diğerleri / Türkiye

10 Kasım 2004

Başvuranlar, Türk makamlarının bir şirkete İzmir bölgesinde bir altın madeni işletme ruhsatı vermesinden ve buna ilişkin karar alma sürecinden şikâyetçi olmuşlardır. Çevre Bakanlığında şirkete ilk ruhsat verilmesinin ardından Danıştay, Devletin insanların yaşam ve sağlıklı çevre hakkını koruma yolundaki pozitif yükümlülüğünden bahisle ruhsat verme kararını iptal etmiştir. Bununla birlikte, başvuranlar ruhsat verilmesinin bilhassa özel ve aile hayatına saygı haklarını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Bu nedenle, **8. madde** (özel ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edilmiştir**. Mahkeme, şirkete verilen ruhsat 1997 yılında Danıştay tarafından iptal edildiği için 8. maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı) esas bakımından ihlalinin söz konusu olmadığını kaydetmiştir. Ancak Mahkeme, karar alma süreci ile ilgili olarak, altın madeninin Danıştay’ın işletme ruhsatını iptal etmesinin ardından 10 ay süreyle çalışmaya devam ettiğini gözlemlemiştir. Türk makamlarının Danıştay kararını uygulamamalarının yanı sıra, Bakanlar Kurulu 2002 yılının Mart ayında verdiği kararıyla altın madeninin üretime devam etmesine de izin vermiştir.

Fadeyeva / Rusya

9 Haziran 2005

Devlete ait bir çelik fabrikasının yakınında yaşamakta olan başvuran, evine yakın konumdaki bu fabrikanın (Severstal) işletilmesinin sağlığını ve iyiliğini tehlikeye attığından şikâyet etmiştir.

8. madde (özel ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edilmiştir**. AİHM, fabrikanın çevresindeki durumun yakın çevrede yaşayanlar için özel muamele gerektirmesine karşın, Devletin başvurana tehlikeli bölgeden taşınmasına yardımcı olacak herhangi bir etkili çözüm sunmadığını kaydetmiştir. Fabrika ulusal çevresel standartları ihlal edecek biçimde faaliyet göstermesine rağmen, Devlet endüstriyel kirliliğin kabul edilebilir seviyelere düşürülmesini temin edecek etkili tedbirler uygulanmasına zemin hazırlamamıştır.

Tatar / Romanya (67021/01)

27 Ocak 2009

Bir şirketin işlettiği bir altın madeni yakınlarında yaşamakta olan başvuranlar, maden tesislerinde meydana gelen bir kaza sonucunda siyanürle kirlenen suyun maden tarafından çevreye bırakıldığından ve yaşamlarının bundan olumsuz etkilendiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, kirliliğin insanların iyilik halini etkileyebileceğini, bunun ise özel yaşamlarına müdahale anlamına geleceğini, ayrıca Devletin çevre ve insan sağlığı adına insanları tehlikeli faaliyetlerden koruma görevinin bulunduğunu kaydetmiştir. Başvuranlar, sodyum siyanüre maruziyetle astım rahatsızlıkları arasında illiyet bulunduğunu kanıtlayamamışlardır. Ancak, AİHM insan sağlığı ve iyiliği için ciddi ve maddi riskin söz konusu olduğu bir durumda Devletin hem işletme ruhsatı sürecinde hem kaza sonrasında bu riskleri değerlendirme ve gerekli tedbirleri alma görevi olduğunu kaydetmiştir. Şirket ihtiyat ilkesine aykırı olarak kaza sonrası endüstriyel çalışmalarına devam etmiştir. İhtiyat ilkesine göre, teknik veya bilimsel bir konuda kesin bilgi olmaması, Devletin etkili ve ölçülü tedbir alma konusunda gecikmesine gerekçe ve haklılık teşkil edemez. Mahkeme, Romanya makamlarının, şirketin faaliyetlerinin yol açabileceği riskleri tatmin edici biçimde **değerlendirmedikleri** ve **8. madde** (özel ve aile hayatına saygı) anlamında ilgililerin özel ve aile hayatına saygı hakkını, daha genelde ise

sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkını **korumaya dönük uygun tedbirleri almadıkları** sonucuna varmıştır.

Internet yayınları (şirket temsilcilerinin bireysel cezai sorumluluğu)

Perrin / Birleşik Krallık

Kabul edilemez ilan edilmiştir, 18 Ekim 2005 Dava Birleşik Krallıkta yaşayan ve Fransız merkezli müstehcen bir internet sitesi işleten bir Fransız vatandaşının internette ahlaka aykırı yazılar yayınlamak suçundan mahkûmiyeti ve 30 ay hapis cezasına çarptırılması ile ilgili idi.

10. maddeye (ifade özgürlüğü) istinaden yapılan başvuru **kabul edilemez** bulunarak reddedilmiştir. Mahkeme, dava konusu ceza mahkûmiyetinin, ahlakın ve/veya başkalarının haklarının korunması adına demokratik bir toplumda gerekli olduğuna ve cezanın ölçüsüz olmadığına karar vermiştir.

Savaş suçlarıyla ilgili kovuşturma (şirket temsilcilerinin bireysel cezai sorumluluğu)

Van Anraat / Hollanda

Kabul edilemezlik kararı, 6 Temmuz 2010

Farklı ülkelerde birçok şirketi temsilen hareket eden bir işadami olan başvuran, yıllar içerisinde tonlarca kimyasal satın almış ve bunları hardal gazı üretiminde kullanılmak üzere Irak Hükümetine satmıştır. Başvuran, 1984 yılından sonra Irak Hükümetine bu kimyasalı temin eden tek tedarikçidir. Hardal gazının İran - Irak Savaşı sırasında (1980-1988) Irak ordusu tarafından İran silahlı kuvvetlerine karşı ve kuzey Irak'taki Kürt nüfusa yönelik saldırılarda kullanıldığı bilinmektedir. Başvuran Saddam Hüseyin ve diğerleri tarafından işlenen savaş suçlarına yardım ve yataklık etmekten Hollanda'da mahkûm edilmiştir. Başvuran uluslararası hukuka atıfla, Hollanda Savaş Suçları Yasasının 8. Maddesinin ceza yasalarının belirlilik ilkesine (lex certa) uygun biçimde tarif edilmesi gerekliliğine uygun olmadığından bahisle Sözleşmenin 6. (adil yargılanma hakkı) ve 7. Maddesinin (kanunsuz ceza olmaz) ihlal edildiğinden şikâyetçi idi.

AİHM, başvuranın Irak Hükümetine bu kimyasalı tedarik ettiği sırada, hardal gazının uluslararası çatışmalarda savaş silahı olarak kullanılmasını yasaklayan bir örfi uluslararası

hukuk normu bulunduğunu kaydetmiştir. Başvuran, sonradan hakkında kovuşturulma açılmasına yol açan bu faaliyetleri yürütürken, hardal gazının uluslararası çatışmalarda düşmana veya uluslararası çatışmalardan etkilenen sınır bölgelerinde sivil nüfusa karşı kullanılmasının ceza gerektiren bir suç olduğu hususunda herhangi bir muğlaklık söz konusu değildi. Bu nedenle, başvuranın ilgili hukukun durumunu bilmesi ve gerekirse konuyla ilgili tavsiye alması beklenirdi. AİHM başvuranın şikâyetini **kabul edilemez** bularak reddetmiştir.